

Postanowienie z dnia 6 grudnia 2007 r., III CZP 107/07

Sporami związanymi z zawarciem umowy, o których mowa w art. 21¹ ust. 2 w zw. z art. 108 ust. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 931 ze zm.), są spory pomiędzy operatorami sieci kablowych a organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi dotyczące zarówno obowiązku zawarcia umowy o reemisję utworów w sieciach kablowych, jak i warunków, na jakich umowa ma być zawarta. W wymienionych sprawach, należących do kompetencji Komisji Prawa Autorskiego, dopuszczalność drogi sądowej jest uzależniona od wyczerpania postępowania przed tą Komisją (art. 108 ust. 7 ustawy).

Sędzia SN Mirosława Wysocka (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Antoni Górski

Sędzia SN Katarzyna Tyczka-Rote

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "V." S.A. w G. przeciwko Stowarzyszeniu Autorów "ZAiKS" w W. o ustalenie i zobowiązanie, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 6 grudnia 2007 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r.:

"Czy operator sieci kablowej może domagać się, i w powództwie jakiego rodzaju, określenia przez Sąd treści (warunków) przyszłej umowy jaką jest zobowiązany, na podstawie art. 21¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), zawrzeć z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi?"

odmówił podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wyłoniło się przy rozpoznawaniu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie apelacji od wyroku, którym oddalone zostało powództwo "V." S.A. w G. przeciwko Stowarzyszeniu Autorów ZAiKS w W. o ustalenie, że powód nie ma obowiązku zawarcia z pozwanym umowy, o której mowa w art. 21¹ ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 931 ze zm. – dalej: "Pr.aut."), ewentualnie, w razie nieuwzględnienia tego żądania, o „rozstrzygnięcie sporu związanego z zawarciem przez strony umowy, na podstawie której powód będzie uprawniony reemitować w sieciach kablowych utwory objęte zbiorowym zarządzaniem wykonywanym przez pozwanego, nadawane w programach radiowych i telewizyjnych”, przez zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia o sformułowanej przez powoda treści, obejmującego m.in. skonkretyzowaną wysokość wynagrodzenia należnego z tytułu udzielonej powodowi licencji za korzystanie z praw autorskich na polu eksploatacji pod nazwą "reemisja".

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego, związane jedynie z żądaniem ewentualnym, dotyczą sposobu realizacji roszczenia o zawarcie umowy, wynikającego z art. 21¹ w związku z art. 106 ust. 2 Pr.aut. Według Sądu, od oceny charakteru normy zawartej w art. 108 ust. 7 w związku z ust. 5 Pr.aut., jako przepisu prawa materialnego albo przepisu prawa procesowego, zależy stwierdzenie, czy dopuszczalne jest określenie przez sąd treści umowy, mającej wiązać strony, czy też roszczenie o zawarcie umowy mogłoby być realizowane tylko na warunkach proponowanych przez organizacje zbiorowego zarządzania, z możliwością ich określenia w sposób indywidualizowany w procesie o zapłatę. Sąd Apelacyjny zauważył, że przy przyjęciu, iż Komisja Prawa Autorskiego rozstrzyga na podstawie art. 108 ust. 5 Pr.aut. także spory „co do treści umowy mającej wiązać strony”, również powództwo wnoszone na podstawie art. 108 ust. 7 przez stronę niezadowoloną z rozstrzygnięcia Komisji może obejmować żądanie określenia warunków umowy przez sąd w wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 21¹ ust. 1 Pr.aut., operatorom sieci kablowych wolno reemitować w sieciach kablowych utwory nadawane w programach organizacji radiowych i telewizyjnych wyłącznie na podstawie umowy zawartej z właściwą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Przepis ten wprowadza wymaganie uzyskania licencji umownej na reemisję kablową oraz przymus

zawierania takich umów z organizacją zbiorowego zarządzania. Temu wymaganiu odpowiada swoisty przymus umowny po stronie organizacji zbiorowego zarządzania, która – stosownie do art. 106 ust. 2 Pr.aut. – nie może, bez ważnych powodów, odmówić zgody na korzystanie z utworów lub artystycznych wykonań w granicach wykonywanego przez siebie zarządu. Przepis ten dotyczy także reemisji utworów w sieciach kablowych nadawców wtórnych.

Na styku tych praw i obowiązków dochodzi do sporów pomiędzy korzystającymi lub zamierzającymi korzystać z utworów na polu reemisji kablowej a organizacjami zbiorowego zarządzania prawami do tych utworów. Spory te mogą dotyczyć zasady, a więc tego, czy istnieje obowiązek zawarcia umowy z konkretną (właściwą w rozumieniu art. 21¹ ust. 1 Pr.aut.) organizacją, lub tego, czy istnieją ważne powody odmówienia przez taką organizację zgody na korzystanie z utworów (art. 106 ust. 2 Pr.aut.); te spory dotyczą zatem samego obowiązku zawarcia umowy. Z inną kategorią sporów mamy do czynienia, gdy operator sieci kablowej i organizacja zbiorowego zarządzania wyrażają gotowość wywiązania się z przymusu umownego, ciążącego na każdym z tych podmiotów na odrębnej podstawie, lecz nie mogą porozumieć się co do warunków umowy, w szczególności co do wysokości i sposobu obliczania wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworów w formie reemisji kablowej. Ta właśnie kategoria sporów, dotyczących konkretnych warunków przyszłej umowy, ma zasadnicze znaczenie w praktyce obrotu prawami autorskimi. Sprzyja temu brak zatwierdzonych przez Komisję Prawa Autorskiego tabel wynagrodzeń, powodujący brak wiążącej, w zakresie określonym przez art. 109 Pr.aut., podstawy ustalania wysokości wynagrodzenia. Taki stan rzeczy występował w sprawie niniejszej; co więcej, po utracie z dniem 1 września 2006 r. mocy obowiązującej art. 108 ust. 3 – na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2006 r., SK 40/04 (OTK-A Zb.Urz. 2006, nr 1, poz. 5) – wobec nieuchwalenia dotychczas jego odpowiednika, nie istnieje obecnie ustawowo regulowany system zatwierdzania tabel wynagrodzeń przez Komisję Prawa Autorskiego.

Co do drugiej ze wskazanych kategorii sporów, powstałych wskutek trudności z uzgodnieniem warunków umów licencyjnych, wystąpiła rozbieżność poglądów, czy można je zakwalifikować jako „spory związane z zawarciem umowy”, o których mowa w art. 21¹ ust. 2 i art. 108 ust. 5 Pr.aut.

Od sposobu rozstrzygnięcia tej kwestii zależy określenie granic kompetencji Komisji Prawa Autorskiego, przewidzianych w art. 108 ust. 5. W razie uznania, że spory o określenie konkretnych warunków umowy licencyjnej pozostają poza zakresem pojęcia sporów związanych z zawarciem umowy, którym posługują się wymienione przepisy, nie występuje problem relacji pomiędzy postępowaniem przed Komisją a postępowaniem sądowym, związany m.in. z kwestią tzw. czasowej (przejściowej) niedopuszczalności drogi sądowej, dostrzeganą na tle powiązania ust. 5 i 7 art. 108 Pr.aut. W przeciwnym wypadku konieczne staje się przesądzenie, czy spór musi być poddany postępowaniu przed Komisją Prawa Autorskiego (art. 21¹ ust. 2), której rozstrzygnięcie otwiera stronie z niego niezadowolonej drogę sądową (art. 108 ust. 7), czy też wyczerpanie postępowania przed Komisją jest fakultatywne.

Pojęcie „sporu związanego z zawarciem umowy” o reemisję było w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładane niejednolicie. W postanowieniu z dnia 24 sierpnia 2005 r., II CK 41/05 (OSNC 2006, nr 7-8, poz. 126) oraz nawiązujących do niego wyrokach z dnia 3 marca 2006 r., II CSK 59/05 (nie publ.) i z dnia 14 marca 2006 r., III CSK 143/05 (OSNC 2006, nr 12, poz. 206) Sąd Najwyższy stwierdził, że pojęcie to należy wyklądać ściśle, obejmując nim sytuacje, w których istnieje spór co do obowiązku zawarcia umowy, za wątpliwe uznał natomiast, czy dotyczy to także sporów związanych z samą treścią przyszłej umowy. Orzeczenia te zapadły w sprawach, w których Stowarzyszenie Autorów „ZAiKS” żądało odszkodowania lub wynagrodzenia z tytułu bezumownej reemisji utworów, a więc takich, które nie były objęte kompetencją Komisji Prawa Autorskiego, a wskazana kwestia miała charakter uboczny w stosunku do zasadniczego przedmiotu osądu i nie była poddana głębszej analizie. Odmienne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 3 stycznia 2007 r., IV CSK 303/06 (nie publ.), w którym stwierdził, że zakresem kognicji Komisji Prawa Autorskiego objęte są również spory dotyczące warunków umowy pomiędzy operatorem sieci kablowej a organizacją zbiorowego zarządzania. Pogląd wyrażony w tym wyroku dominuje także wyraźnie w piśmiennictwie.

W ocenie Sądu Najwyższego w obecnym składzie, użyte w art. 21¹ ust. 2 i art. 108 ust. 5 Pr.aut. pojęcie „sporów związanych z zawarciem umowy”, obejmuje zarówno spory co do obowiązku zawarcia umowy, jak i spory dotyczące warunków, na jakich umowa ma zostać zawarta. W związku z tym, że sam obowiązek zawarcia

umowy o reemisję wynika wprost z ustawy, pierwsza kategoria obejmuje jedynie spory co do obowiązku zawarcia umowy z konkretną (właściwą w rozumieniu art. 21¹ ust. 2) organizacją oraz spory związane z odmową kontraktowania przez organizację zbiorowego zarządzania, powołującą się na ważne powody tej odmowy (art. 106 ust. 2).

Zasadnicze znaczenie praktyczne, zwłaszcza w sytuacji, w której nie ma zatwierdzonych tabel wynagrodzeń, mają spory o warunki przyszłej umowy, najczęściej – o sposób obliczania i wysokość wynagrodzenia.

Przed wszystkim, za przyjętym rozumieniem analizowanego pojęcia wyraźnie przemawia brzmienie przepisu, które nie uzasadnia zastosowania go tylko do sporów o to, czy istnieje obowiązek zawarcia umowy. Jeżeli strony – nie kwestionując samego obowiązku zawarcia umowy o reemisję, a więc gotowe ją zawrzeć – nie mogą uzgodnić warunków, to także pozostają w sporze „związanym z zawarciem umowy”. Ponadto należy zauważyć, że gdy kwestia dotyczy zawarcia umowy, konieczne jest uwzględnienie obu jej elementów – podmiotowego i przedmiotowego; oznacza to, że oba te elementy wchodzą w zakres pojęcia sporu związanego z zawarciem umowy, jako obejmującego zarówno spór co do podmiotów, jak i co do przedmiotu, treści umowy.

Wynik wykładni językowej prowadzi do rezultatu, który odpowiada także funkcji omawianych przepisów. Udział Komisji Prawa Autorskiego w rozwiązywaniu problemów negocjacyjnych, dotyczących wynagrodzenia z tytułu reemisji, a w przypadku niepowodzenia negocjacji – w rozstrzyganiu o właściwych warunkach reemisji, odpowiada jednemu z zasadniczych celów, które Komisja – jako wyspecjalizowany organ – ma do spełnienia w prawidłowym i stabilizującym kształtowaniu praktyki w dziedzinie obrotu prawami autorskimi.

Na istotny aspekt zagadnienia zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 stycznia 2007 r., IV CSK 303/06, wskazując, że taka wykładnia art. 108 ust. 5 Pr.aut. uwzględnia brzmienie i cel dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich nr 93/83 z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U. UE.L. 1993 r. Nr 248, s. 15 ze zm.). Celem dyrektywy jest stworzenie regulacji ułatwiających rozwiązywanie sporów w trakcie negocjacji, w tym dotyczących wysokości wynagrodzenia, przy czym w świetle postanowień dyrektywy nie ma podstaw do różnicowania zakresu

spraw powierzonych mediatorom i tych, które powierzono organom właściwym do rozstrzygnięcia sporów. Zarówno zatem brzmienie art. 108 ust. 5 Pr.aut., jak i jego cel, uzasadniają stwierdzenie, że sporami związanymi z zawarciem umowy o reemisję, o których mowa w art. 21¹ ust. 2, są spory co do obowiązku zawarcia umowy pomiędzy konkretnymi podmiotami oraz spory dotyczące warunków (w tym wysokości wynagrodzenia), na jakich umowa ma być zawarta.

Takie określenie zakresu powierzenia Komisji Prawa Autorskiego rozstrzygnięcia sporów pomiędzy operatorami kablowymi a organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi wymaga oceny skutków, jakie wynikają z art. 108 ust. 5 i 7 Pr.aut. w zakresie dopuszczalności drogi sądowej, a ściślej – czasowej (przejściowej) jej niedopuszczalności dla rozstrzygnięcia sporów związanych z zawieraniem umów o reemisję kablową.

Droga sądowa przed sądem powszechnym jest generalnie otwarta dla spraw cywilnych, z wyłączeniem tylko tych, które należą do właściwości sądów szczególnych (art. 2 § 1 k.p.c.) albo zostały przez przepisy szczególne przekazane do właściwości innych organów (art. 2 § 3 k.p.c.). Niedopuszczalność drogi sądowej może mieć charakter bezwzględny, lecz ta jej postać nie występuje w sprawie niniejszej. W niektórych przypadkach sądowe postępowanie w sprawach cywilnych jest na podstawie przepisów szczególnych poprzedzane innymi postępowaniami, określanymi jako przedsądowe (prejurysdykcyjne).

Niedopuszczalność drogi sądowej może przybrać postać tzw. niedopuszczalności względnej, polegającej na tym, że dana sprawa cywilna w znaczeniu materialnym może być według wyboru zainteresowanego załatwiona zarówno przez sąd powszechny, jak i przez inny organ (strona dochodząca ochrony prawnej ma możliwość skorzystania z postępowania przed innym niż sąd organem). W tych wypadkach postępowanie przedsądowe nie jest obowiązkowe, a droga sądowa jest otwarta bezwarunkowo. Taka postać niedopuszczalności drogi sądowej należy do rzadkości i wynika wyraźnie z przepisu (por. art. 242 k.p. w związku z art. 459 k.p.c. co do roszczeń ze stosunku pracy).

Niedopuszczalność drogi sądowej może mieć także postać niedopuszczalności czasowej, polegającej na tym, że strona ma obowiązek wykorzystania postępowania przed innym organem, a jego wyczerpanie stanowi przesłankę dopuszczalności drogi sądowej. Skutkiem wniesienia sprawy bezpośrednio do sądu jest w takich wypadkach odrzucenie pozwu lub wniosku.

Formy i tryby postępowań prejurysdykcyjnych są bardzo zróżnicowane i obejmują m.in. postępowanie administracyjne, reklamacyjne, ugodowe, wewnątrzspółdzielcze. Warunki otwarcia drogi sądowej są formułowane w sposób niejednorodny i nie ma uniwersalnej formuły, w której wyrażałoby się wprowadzenie w sprawie cywilnej przejściowej niedopuszczalności drogi sądowej.

W licznej i zróżnicowanej grupie takich spraw można wyodrębnić sprawy, w których ustawa wymaga nie tylko uprzedniego wdrożenia innego postępowania, ale wymaga ponadto, aby w tym postępowaniu została wydana decyzja lub orzeczenie, z którym strona nie zgadza się i z tej przyczyny występuje na drogę sądową. Typowym przykładem takiego rozwiązania jest art. 160 § 5 k.p.a., przewidujący, że strona niezadowolona z przyznanego jej przez organ administracji odszkodowania może w terminie 30 dni od doręczenia jej decyzji w tej sprawie wnieść powództwo do sądu powszechnego; nie budzi wątpliwości w jednolitym i utrwalonym w tym zakresie orzecznictwie, że jest to klasyczny przypadek czasowej (przejściowej) niedopuszczalności drogi sądowej, ze skutkiem w postaci odrzucenia pozwu w wypadku niespełnienia określonych w przepisie warunków.

Łatwo dostrzec, że formuła zastosowana w art. 160 § 5 k.p.a. ściśle odpowiada brzmieniu art. 108 ust. 7 Pr.aut., który stanowi, że strona niezadowolona z rozstrzygnięcia Komisji, o którym mowa w ust. 5, może w terminie 14 dni od dnia doręczenia rozstrzygnięcia wnieść powództwo do właściwego sądu okręgowego. Występuje tu również ściśle powiązanie pomiędzy uprzednim rozstrzygnięciem sporu przez właściwy organ a przyznaniem stronie z niego niezadowolonej uprawnienia do wniesienia – także w ściśle określonym terminie – powództwa do sądu. Takie ujęcie przepisu wyraźnie wskazuje na uzależnienie otwarcia drogi sądowej od uprzedniego wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego. Za tezą tą przemawia powierzenie Komisji kompetencji władczej, a nie tylko mediacyjnej, co znalazło wyraz w stanowczym stwierdzeniu, że Komisja ta „rozstrzyga” spory (art. 108 ust. 5).

W kontekście art. 2 § 3 k.p.c. istotny jest także charakter Komisji Prawa Autorskiego. Należy zgodzić się z poglądem Trybunału Konstytucyjnego, wyrażonym w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 r., SK 40/04, że Komisja Prawa Autorskiego jest organem władzy działającym tak jak organ administracji publicznej, uprawnionym do władczego rozstrzygnięcia w zakresie przyznaných jej kompetencji. Oznacza to, że jest ona organem, na rzecz którego może nastąpić przejściowe

powierzenie właściwości do rozpoznania ustawowo określonych spraw cywilnych (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 1995 r., III CZP 167/94, OSNC 1995, nr 4, poz. 63).

Stanowisko, że w sprawach wymienionych w art. 108 ust. 5 Pr.aut., należących do kompetencji Komisji Prawa Autorskiego, dopuszczalność drogi sądowej jest uzależniona od wyczerpania postępowania przed tą Komisją, było przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. postanowienia z dnia 24 sierpnia 2005 r., II CK 41/05, i II CK 42/05, oraz wyroki z dnia 3 marca 2006 r., II CSK 59/05 i z dnia 14 marca 2006 r., III CSK 143/05). Także w literaturze wyraźnie dominuje pogląd, że uregulowane w art. 108 Pr.aut. postępowanie przed Komisją, obejmujące rozstrzygnięcie sporów o zawarcie umowy, o której mowa w art. 21¹ Pr.aut., jest obowiązkowym trybem postępowania uprzedniego w stosunku do postępowania cywilnego.

Odmienne poglądy zostały wyrażone w wyroku z dnia 3 stycznia 2007 r., IV CSK 303/06, w którym Sąd Najwyższy uznał, że przejściowa niedopuszczalność drogi sądowej powstaje tylko wtedy, gdy strony (lub jedna z nich) wystąpiły o rozstrzygnięcie sporu do Komisji. Takie stanowisko oznacza w istocie przyjęcie niedopuszczalności względnej przemiennej, a więc uzależnionej od wyboru strony, nie zaś niedopuszczalności czasowej w przytoczonym jej rozumieniu. Pogląd taki nie znajduje jednak oparcia w ustawie, gdyż z analizowanych przepisów nie wynika wprost ani pośrednio, możliwość odstąpienia od określonego w nich porządku postępowania i pozostawienia decyzji (wyboru) stronie. Pogląd taki nie daje się też pogodzić ze stanowczym brzmieniem art. 108 ust. 5 Pr.aut., zgodnie z którym Komisja rozstrzyga spory oraz art. 108 ust. 7, który uprawnienie do wniesienia powództwa przyznaje stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia Komisji i to w ściśle określonym terminie.

Z obowiązujących przepisów wynika więc, że w sprawach, których przedmiotem jest spór związany z zawarciem umowy o reemisję (w tym – z określeniem wysokości wynagrodzenia z tytułu reemisji), o której mowa w art. 21¹ ust. 1 Pr.aut., droga sądowa jest czasowo niedopuszczalna, a wyczerpanie drogi postępowania przedsądowego przed Komisją Prawa Autorskiego jest obligatoryjne. (...)

Wynik wykładni językowej pozostaje w zgodzie z wykładnią celowościową. Specyfika formy eksploatacji utworów, jaką jest reemisja kablowa, wymaga

szczególnej znajomości praktyki tego rynku, dlatego pożądane jest istnienie mechanizmu ułatwiającego rozwiązywanie konfliktów pomiędzy stronami negocjującymi konkretne warunki umowy o reemisję kablową, a także mechanizmu rozstrzygnięcia tych sporów przez wyspecjalizowany organ. Organem takim jest Komisja Prawa Autorskiego i dopiero wtedy, gdy nie dojdzie przed nią do rozstrzygnięcia zaaprobowanego przez obie strony, spór zostanie ostatecznie rozstrzygnięty przez sąd.

Taki tok postępowania, przewidziany w licznych przepisach szczególnych wprowadzających obligatoryjne postępowania prejurysdykcyjne, nie usprawiedliwia obaw o ograniczenie prawa strony w dostępie do sądu. Powoduje on jedynie przesunięcie w czasie momentu, w którym strona może wystąpić na drogę sądową. Tak, jak w innych wypadkach przejściowej niedopuszczalności drogi sądowej, nie chodzi tu o cele obce procesowi, lecz jest podyktowane względami praktycznymi, przy czym w niektórych wypadkach może w ogóle nie dojść do procesu sądowego. W postępowaniu przed Komisją obowiązuje ograniczony rygoryzm procesowy ze względu na odpowiednie zastosowanie przepisów o postępowaniu polubownym (art. 108 ust. 6 Pr.aut. oraz art. 1183-1193 k.p.c.). Z drugiej strony, ewentualne błędy rozstrzygnięcia przedsądowego mogą być usunięte przez sąd, który *ex novo* osądzi spór. Taki porządek postępowania nie jest sprzeczny z dyrektywą Rady Wspólnot Europejskich nr 93/83, niezależnie od zastrzeżeń co do prawidłowości jej implementacji, także w zakresie niedopracowanego modelu negocjacji i Komisji Prawa Autorskiego.

Stwierdzenie obowiązku wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego jako koniecznej przesłanki otwarcia drogi sądowej wymaga wyjaśnienia, kiedy to wyczerpanie następuje.

Celem postępowania przed Komisją, gdy nie dojdzie do ugodowego załatwienia sporu i uzgodnienia warunków umowy, jest rozstrzygnięcie sporu (art. 21¹ ust. 2 i art. 108 ust. 5 i 7 Pr.aut.). Stosownie do § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu działania Komisji Prawa Autorskiego, wynagradzania jej członków, wysokości opłat za postępowanie przed tą Komisją oraz zasad ich wnoszenia (Dz.U. Nr 138, poz. 736 ze zm.), rozstrzygnięcie to ma formę postanowienia, które powinno zawierać datę wydania, skład zespołu orzekającego, oznaczenie stron i przedmiotu rozstrzygnięcia, treść rozstrzygnięcia oraz jego uzasadnienie. Rozstrzygnięcie, o

którym mowa w art. 108 ust. 7, jest rozstrzygnięciem merytorycznym, co do istoty sporu (obowiązku zawarcia umowy lub warunków, na jakich umowa ma być zawarta).

Rozstrzygnięciem sporu nie jest natomiast pozostawienie wniosku bez biegu lub jego zwrot ze względu na niewniesienie opłat lub zaliczki na poczet kosztów postępowania (§ 7 i 8 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 1994 r.). Przeciwnie, jest to stan, w którym do rozstrzygnięcia nie doszło z przyczyn leżących po stronie wnoszącego sprawę. W takiej sytuacji nie ma zresztą przeszkód do ponownego wystąpienia do Komisji w celu uzyskania postanowienia rozstrzygającego spór merytorycznie.

Treść powołanych przepisów i znaczenie użytego w nich (art. 21¹ ust. 2 oraz art. 108 ust. 5 i 7 Pr.aut.) wyrazu „rozstrzygnięcie” oraz cele działania Komisji nie pozwalają na zakwalifikowanie zwrotu wniosku lub pozostawienia go bez biegu z przyczyn, które można określić jako formalne, jako zdarzeń prawnych otwierających drogę sądową. Należy też podkreślić, że odmienny pogląd prowadziłby do zniweczenia sensu całej instytucji, gdyż strona mogłaby pozorować wyczerpanie postępowania przedsądowego, składając wniosek i następnie nie uiszczając wymaganych opłat.

Ramy niniejszego postępowania nie wymagają, a nawet nie pozwalają na rozważanie innych, niedających się wykluczyć sytuacji, w których pomimo podjęcia przez uprawnionego wymaganych czynności nie dochodzi do rozstrzygnięcia, co pozbawia go realnej możliwości wystąpienia z powództwem. Stan dający się obiektywnie w określonych okolicznościach zakwalifikować jako zagrażający prawu strony dostępu do sądu wymagałby poszukiwania właściwych rozwiązań (np. w tzw. fikcji decyzji odmownej). W sprawie niniejszej jednak stan taki nie wystąpił, gdyż doszło do zwrócenia przez Komisję Prawa Autorskiego wniosku powoda ze względu na nieuiszczenie przezeń wymaganej zaliczki. Sąd pierwszej instancji ocenił tę sytuację jako uzasadniającą odrzucenie pozwu z powodu czasowej niedopuszczalności sądowej, jednak Sąd Apelacyjny w Warszawie stanowisko to zakwestionował i postanowienie o odrzuceniu pozwu uchylił.

Z tych względów Sąd Najwyższy uznał, że w niniejszej sprawie nie doszło do obligatoryjnego wyczerpania postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, nie nastąpiło zatem otwarcie drogi sądowej do wystąpienia z powództwem o

rozstrzygnięcie pomiędzy stronami sporu związanego z zawarciem umowy o reemisję.

Oznacza to, że zagadnienie prawne zostało przedstawione do rozstrzygnięcia w sprawie, w której występuje negatywna przesłanka procesowa, co stoi na przeszkodzie podjęciu uchwały przez Sąd Najwyższy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 października 1951 r., C 427/51, OSN 1953, nr 1, poz. 1). Uzasadniało to odmowę podjęcia uchwały, na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052).